

1.2019

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Konferens- och årsmöteshelgen i Göteborg s.4-19

Tolkporträttet s.11

Fortsatta konflikter i Norge s.20

Recension av
Att arbeta med tolk s.22-23

**Tolktrycket undersöker
fortbildningsituationen
i Sverige** s.24-35

Fem sidor skrivtolkning s.26-30

**Två röster om filmning vid
tolkupdrag** s.31

**Tolktrycket undersöker
dygnersättningar** s.32-33

Ta hand om din röst s.34-35

Hur är en bra tolk?

Denna fråga har jag grunnat en hel del på. När är man bra? Vad betyder det egentligen och i vilken mening är man bra?

I början av min karriär låg stort fokus på produkten jag levererade. Den skulle vara felfri annars var det inte bra och allt ansvar vilade på mig. Med den tyngden och det ansvarstänket är det smått fantastiskt att jag fortfarande jobbar som tolk och att jag tycker det är roligt.

Under resans gång har dock vissa saker blivit tydligare, det handlar inte enbart om slutprodukten. Det är ju så mycket mer! Det handlar om förståelse och relationer. Information och kommunikation. Grunden i vår profession är kommunikation och att bygga relation.

Under årsmöteskonferensen i Göteborg föreläste Peter Llewellyn-Jones och Robert G. Lee från Storbritannien om Role-space. I sin föreläsning adresserade de hur onaturliga tolkade samtal kan vara. Samtal där parterna inte tittar på varandra, den döva parten tittar på tolken, skiljer sig från konventionella samtal. Detta behöver tolken vara väl medveten om. Tolken behöver ta den plats som krävs och lotsa parterna genom situationen. (När jag sedan samtalade med Peter efteråt så menade han att många tolkar idag borde ge människor mer tilltro. "De förstår när tolken är i roll eller ej. Det är inte så farligt att vara personlig ibland.")

Det tog mig många år att få bort tanken på att tolken ska vara osynlig. En bättre approach, tycker jag nu, är att ta plats

där det behövs; ta sig an uppdraget genom att ge tydliga instruktioner till tolkanvändarna om vad som behövs för att kommunikationen ska flyta. Gärna genom kontakt med berörda parter, innan de ska ses, för att verkligen förklara tolkens roll i samtalet. Tolken kan inte vara en osynlig part längre. Det är dags att vi ser på tolken som en professionell person som vet grunderna för kommunikation. En person som informerar om hur ett tolkat samtal fungerar och säger ifrån när det inte fungerar.

Tolkar är bra i vissa sammanhang och inte lika bra i andra. Det handlar om tolkens förståelse och om tolken. En del tolkar har mer kunskap på vissa områden vilket gör att de trivs bättre på just de arenorna. Trivs de bra så bjuder de mer på sig själva, vilket gör att de får mer tillbaka från personerna runt omkring sig. Det är oftast i de situationerna tolken anses som bra.

Så, hur är en bra tolk? Ja, det jag hittills kommit fram till under min resa är en tolk som presenterar sig själv, sin uppgift och som bjuder på sig själv när det behövs. Det är en person som får alla inblandade att känna sig trygga i att det som yttras kommer fram på samma sätt på det andra språket.

Angelica Grann
Ordförande
angelica.grann@sttf.org

Vad är din definition på en bra tolk?

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare: Angelica Grann

Redaktör: Stefan Coster

Medverkande detta nummer:

Angelica Grann, Marie Edholm, Kristian Kåresjö Nelson, Johanna Alesmark, Christel Holmén, Mikael Andersson, Stefan Coster, Petter Flemberg, Ammi Hysén, Alva-Rosengren-Blom, Karin Hattne, Silke Spangler och Mathilda Nyzell.

Trycks hos: Myrans tryckeri

Nummer 104 sedan start

Deadline för nästa nummer: 5 maj

STTF:s styrelse:

Angelica Grann, ordförande

Juli af Klintberg, vice ordförande

Johanna Lundström, sekreterare

Anders Brodin, kassör

Åsa Byléhn, medlemsansvarig

Sofia Lindgren, webansvarig

Leyla Thörling, ledamot

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 4 000 kr

2/3-sida 3 000 kr

1/2-sida 2 500 kr

1/3-sida 1 800 kr

1/4-sida 1 500 kr

1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halv-sidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion:

Johanna Alesmark

Marie Edholm

Louise Schylander

Alva Rosengren-Blom

Silke Spangler

Stefan Coster

sttf.org

[sttftolk](#)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr

Stödande 200 kr

Organisation 600 kr

Endast prenumeration 600 kr

Extra nummer (för pren.) 350 kr

Studering 175:-

På bilden fr v Anders Brodin, Johanna Lundström, Leyla Thörling, Sofia Lindgren, Åsa Byléhn, Angelica Grann och Juli af Klintberg FOTO Marie Edholm

Vi i styrelsen vill tacka alla för en fantastisk årsmöteskonferens och ett härligt jubileumsfirande i Göteborg den 23-24 februari! Det är tillsammans med er som den blir så bra! Under helgen fick vi lyssna till flera fantastiska föreläsare och på lördagskvällen fick vi chans att fira lite extra tillsammans nu när STTF fyller 50 år.

I samband med årsmötet kom det önskemål och beslutades det om ett tillägg till verksamhetsplanen angående hur STTF kan arbeta för att tillvarata döva tolkars kompetens. Nu börjar arbetet med att få till en extern arbetsgrupp som kan driva detta område vidare med oss. Är du intresserad av att vara med i en sådan arbetsgrupp blir vi glada om du hör av dig så snart du kan!

Under årsmötet valdes och presenterades även den nya styrelsen. Lina Lomberg avgick i samband med årsmötet, tack för ditt arbete under din tid i styrelsen! Den nya styrelsen ser ut som följer.

Kvar sedan tidigare har vi Angelica Grann (ordförande, 1 år kvar), Juli af Klintberg (vice ordförande, nyvald på 2 år), Sofia Lindgren (ledamot, 1 år kvar) och Åsa Byléhn (ledamot, 1 år kvar).

Nya in i styrelsen är Leyla Thörling (ledamot, nyvald på 2 år), Anders Brodin (kassör, nyvald på 2 år) och Johanna Lundström (sekreterare, fyllnadsvald på 1 år).

Vi ser fram emot att inom kort ha vårt första styrelsemöte tillsammans!

Att vara "en bra tolk" - förr, nu och i framtiden

FOTO Marie Edholm

Först ut att föreläsa under STTF:s årsmötes- och jubileumshelg var Anna-Lena Nilsson, professor i teckenspråk och tolkning vid NTNU (Norges teknisk-naturvetenskapelige universitet) i Trondheim.

För STTF:s medlemmar är Anna-Lena en välkänd profil som funnits med länge i tolkvärlden. Hon gick tolkutbildningen 1981 vid Västanviks folkhögskola, Högre tolkutbildning vid Stockholms universitet 1989-90, och har sedan 1994 undervisat teckenspråkstolkar. Alltså, en perfekt kandidat att guida oss genom tolkyrket förr, nu och i framtiden.

Tidigare valde döva vem de ville ha som tolk. Oftast var det någon anhörig eller en teckenspråkig person som den döve kände förtroende för. Till en början var arbetet oavlönat och tolkarna hade ingen formell utbildning eller anställning. SDR:s intressepolitiska arbete ledde till att den första tolkutbildningen startades 1969 på Västanviks folkhögskola. Den som inte var CODA behövde ett rekommendationsbrev från den lokala dövföreningen eller tolkchefen för att bli antagen. Att kunna teckenspråk var också ett krav.

Sveriges dövtolkars förening, SDTF, bildades av de som gick den första tolkutbildningen 1969. 1980 ändrades namnet till Sveriges Teckenspråkstolkars Förening, STTF.

Som åhörare slår det mig att det förr ställdes högre krav för att bli antagen till tolkutbildningen. Kanske

kändes det då mer exklusivt att utbilda sig till teckenspråkstolk? Idag är det inte speciellt svårt att komma in på tolkutbildningen (du behöver inte ha teckenspråkskunskaper eller någon koppling till dövsamhället sen tidigare), men desto svårare är det nu att klara alla fyra år, bli godkänd och få en anställning efter examen.

Under föreläsningen lade Anna-Lena fram ett antal diskussionsfrågor till konferensdeltagarna. T ex:

Kände du någon döv person innan du valde tolkyrket? (Här finns en tydlig gräns mellan de något äldre och de yngre. Under 90-talet kom en ny generation tolkar som själva valt att bli tolk, utan att ha en koppling till dövvärlden.)

Hur många är medlemmar i den lokala dövföreningen? (Knappt hälften räckte upp handen. "Ni som inte är medlemmar ska skämmas!" tyckte Anna-Lena.)

Teckenkör på Västanviks folkhögskola september 1980
Fr v Lena Bellman, Marit Sahlkvist, Anna-Lena Nilsson,
Britt Sundin, Birgitta Wiklund och Annie-Gerd Nyholm

Tolkutbildningen började som en kurs på ett par veckor, och har sedan successivt förlängts till en flerårig utbildning som även inkluderar dövblindtolkning.

Från början ansvarade SDR för utbildningen och fram till 1990 fanns den bara på Västanviks folkhögskola, sedan startade även andra folkhögskolor tolkutbildningar och numer ansvarar varje skola för sin egen utbildning. Sedan 2013 kan man dessutom utbilda sig till teckenspråkstolk vid Stockholms universitet. Tillsyn över tolkutbildningen har flyttats från Skolöverstyrelsen, till Tolks- och översättarinstitutet, TÖI (1991), och sedan till Myndigheten för yrkeshögskolan, MYH (2012).

Döva har gradvis förlorat inflytandet över vem som blir tolk. Makten har flyttats till en högre samhällsnivå och längre bort från SDR, dövföreningar och döva individer.

Vem har bestämt vad som är "en bra tolk"?

En historisk resumé:

Fram till och med 60-talet var det, som tidigare nämnts, döva själva som valde tolkar. 1968 fick döva lagstadgad rätt till tolk och landstingen började för första gången anställa tolkar. De första anställda tolkarna och tolkcheferna kände ofta varandra sen gammalt. På 90-talet började tolkar starta egna bolag. Sedan 2004 avgör Kammarkollegiet vilka tolkar som klarar deras krav för auktorisation.

Idag kan tolkanvändare lämna önskemål om vilken tolk de vill ha. Det är viktigt att få en tolk som man känner förtroende för och litar på. Döva själva tycker att det är viktigare att tolken förstår dövas kultur än att hen är professionell. Anna-Lena betonade två begrepp, väsentliga för samarbetet mellan tolk och tolkanvändare:

Trust - att lita på varandra.

Allyship - att vara allierade med varandra och jobba mot ett gemensamt mål.

Hon påpekade att vi som tolkar indirekt är en del av dövsamhället, men det är döva som har "nyckeln" till detta samhälle och bestämmer vilka av oss som släpps in.

Slutligen ställde Anna-Lena frågorna:

Hur kan vi komma vidare?

Är det allierade vi vill och ska vara?

Vad är viktigast framöver?

FOTO Kristian Käresjö Nelson

STTF firar i år 50-årsjubileum och mycket har hänt, förändrats och utvecklats under dessa år! Jag som skriver detta, utbildade mig till tolk på 2010-talet och tycker att det är inspirerande att få ta del av historien som Anna-Lena Nilsson skildrar i sin föreläsning. Hur tolkyrket och relationen till dövsamhället ser ut i framtiden kan vi bara gissa. Kanske sker all tolkning på distans, via bildtelefon? Dövföreningarna försvinner och allt umgänge sker över nätet? Ingen behöver teckenspråkstolk eftersom alla döva opereras och blir hörande?

Jag hoppas i alla fall att tolkyrket får frodas och utvecklas i många år till!

Text: Alva Rosengren-Blom

Camilla Warnicke

Bildtelefoni förr, nu och framtid

FOTO Kristian Käresjö Nelson

Camilla Warnicke, en kvinna med många titlar och många järn i en ständigt framåtsträvande eld. Hon innehar en fil. dr, är auktoriserad tolk mellan svenska och svenskt teckenspråk, tolkutbildare på Fellingsbro folkhögskola, arbetar åt NKCDDB i projektform och har forskningsuppdrag vid Trafikverket, samt är forskarhandledare på Universitetssjukvårdens forskningscentrum i Örebro, UFC.

Efter den gedigna presentationen fortsatte Camilla sitt föredrag under årsmöteshelgen i Göteborg med att skärpa till stämningen i konferensrummet med orden "Det är nu det händer". Surrande frågetecken satte genast fart. "Menar hon att vi nu befinner oss i ett skarpt läge?", "Är det tolksituationen idag hon syftar på?", "Eller hon kanske bara vill att vi ska spetsa öronen?". Det skulle den närmaste timmen komma att utvisa. Så håll i hatten, för likt Melodifestivalens

”

Det är vi här och nu som formar framtiden..

snabbgenomgång, hastar vi genom föreläsningen och gör sedan en djupdykning i den avslutande finalen som föreläsningens frågestund utgjorde.

Historisk tillbakablick

Först fick vi följa med på bildtelefonins resa, och den historien är ganska kort, antal år räknat om man jämför med annan typ av

kommunikation på distans. Som från att vi kommunicerat med röksignaler till att få inplanterade kommunikationschip. Förmedlade samtal via bildtelefoni har däremot bara funnits sedan 1996. Då hade mobiltelefonen redan funnits och brukats i 30 år.

Samhälle, teknik och tolkning

Samhället, teknik och tolkning är en sammansvetsad trio som både ger, tar och påverkar varandra. Individualismen i samhället och teknikens utveckling är något som berör vårt dagliga jobb; tolkningen. Döva har sina egna behov och vill att de ska tillgodoses. CI blir allt vanligare, och stora mängder tolktimmar utförs numera på digitala plattformar. Här betonade Camilla att vi tolkar måste kunna definiera vad vi behöver och vill ha kopplat till vårt yrke. Det är vi här och nu som formar framtiden, och vi representerar både oss själva, dövsamhället och det yrke vi utför.

Som ett exempel på hur tolkars situation kan se ut jämförde Camilla hur det är att jobba i bildtelefoni i USA kontra Sverige. Tänk er att ni svarar när en döv person ringer in till tjänsten för att ringa ett samtal. Efter 30 sekunder börjar en röd lampa lysa om tolken ännu inte ringt ut till en tredje part, för det är först då som den debiterbara tiden börjar. I Sverige börjar kronorna däremot ticka redan en sekund efter att tolken svarat inringaren. Det tillgodoser både tid och möjlighet till förberedelse inför samtalet. Vi tolkar måste alltså veta vad det är vi behöver för att kunna utföra vårt jobb. Vi måste kunna argumentera för våra behov relaterat till tolkningen, kunna motivera detta och även gärna kunna styrka detta med forskning.

Teknikutvecklingen flyger fram. Artificiell intelligens är på frammarsch och kanske ni nu tänker att "robotarna tar över!". Än är det nog inte så illa, men tänkvärt. För vem skulle välja besväret att beställa tolk om man enkelt kunde plocka upp en översättningsmöjlighet ur fickan? Vi måste alltså vara så bra och så viktiga att döva väljer oss.

Frågestundsfinalen

Flertalet konferensdeltagare tog till vara på möjligheten att komma fram till scenen och ställa frågor, kommentera eller ta upp ämnen rörande bildtelefoni under den avsatta frågestunden. Det var tankeväckande funderingar och frågor som verkligen är värda att ta med oss i vårt fortsatta arbete inom den digitala tolkningen.

Information om telefonkultur

Ett perspektiv som diskuterades var att döva behöver få information om telefonkultur; hur en ringer ett samtal och vad som är kutym vid samtal mellan hörande personer. Ett exempel plockat från föreläsningen är när kulturell okunskap visar sig; döv person ringer in till bildtelefonitjänsten och vill ringa på en Blocketannons ca kl 23.00 på kvällen. Den spontana känslan som yttrades hos deltagarna under föreläsningen var "det är på tok för sent för ett sådant samtal". Alltså att samtalet inte följer den norm som finns inom den etablerade telefonkulturen. Men, var en fråga som lyftes, hur och var ska döva få den kunskapen? Vems ansvar är det att bistå med den kulturinformationen?

Ägande av sitt eget samtal

Frågestunden spann vidare och diskussionen gled in på hur viktigt det är att döva personer själva ska få "äga" samtalet, dvs. styra sina egna uppringda tolkade samtal. Tolken sitter på mandatet att vara den enda parten i samtalet som har direktkontakt med alla samtalsdeltagare (undantaget är distanstolkade samtal där hörande och döv befinner sig på samma plats och har tolken på distans) och har därför ett ansvar att styra samtalet, t ex när det handlar om att skapa ett flyt i turtagningen. Men det är den döva (i de flesta fall) som är uppringaren och därför bör vara den som besitter den egenmakt, eller empowerment som en konferensdeltagare uttryckte, som är så viktigt för att få ut det önskvärda resultatet av sitt samtal. Tolken roll

Med hela Sverige som upptagningsområde färdas tolken kors och tvärs bara genom några snabba knapptryck..

och ansvar diskuterades under denna fråga.

Döva tolkar och bokning av distanstolk

En av de döva tolkarna som deltog under årsmöteskonferensen lyfte en reflektion kring hur döva tolkar skulle kunna användas vid förmedlade samtal via bildtelefoni. Positiva vibbar kändes av i rummet vid det uppmålad scenariot. De teoretiska möjligheterna vid ett sådant samtal vägdes mot de praktiska utmaningarna; tekniskt, ekonomiskt och osivsheten kring när behovet kan dyka upp eftersom det i dagsläget inte finns några förbokade samtal via bildtelefoni. Det sista yttrandet ledde till reflektion kring "glappet" som finns mellan beslutet att ta in tolk på plats vid återkommande korta möten, t ex ett morgonmöte på en arbetsplats, eller att ringa upp bildtelefoni och få en slumpvald tolk som inte vet något om arbetsplatsen eller tolkanvändarna. "Det vore önskvärt att kunna beställa tolk på

BILDTELEFONIARBETE I ÖREBRO: TOLKDIREKT!

Under frågestunden vid Camillas föreläsning nämndes även det projekt som finns pågående i Örebro och som kallas TolkDirekt! Detta finns att läsa på regionens hemsida om hur döva kan få tillgång till tolk på distans:

"För att öka tillgängligheten för de länsinvånare som är hänvisade till alternativa kommunikationssätt som teckenspråkstolkning, gravt hörselskadade, döva, personer med dövblindhet, och andra som använder teckenspråk som kommunikationssätt i sina kontakter med andra personer eller samhällsfunktioner direkt eller via förmedlings- tolktjänst finns TolkDirekt. Sedan 2016 har ett ett drygt sextiotal "plattor" placerats ut inom olika Regionverksamheter såsom akutmottagningar, jourmottagningar, vårdcentraler mm. Detta för att som teckenspråkig snabbt kunna kommunicera via bildtelefon med vårdpersonal. Detta kan vara för att beställa tolk på plats alternativt i väntan på tolk, eller kortare samtal som kan tolkas via distans."

distans” var en kommentar som lyftes, “för att kunna skapa möjlighet till rätt tolk på rätt plats och att få chans till förberedelse”. Vid detta kom en tolk härstammande från Skåne fram till scenen och berättade om ett projekt i landets södra regioner, där planerade möten ges på prov via bildtelefoni. Se nedan/här bredvid/ovan/vart nu Stefan placerar Christels info för lite mer detaljer kring projektet som Christel Holmén nämnde under frågestunden.

Tolkar i bildtelefoni

Som avrundning av redogörelsen kring frågestunden tar vi upp en fråga gällande tolkarna som arbetar med bildtelefoni. Det fanns vissa ryknade ögonbryn som reflekterade över en eventuell risk med om tolkarna får tolka för mycket i bildtelefon och därför har begränsad kontakt med döva vid situationer där alla parter ser varandra. Funderingar lyftes gällande det “platta” språket som utgörs i bildtelefoni och hur viktigt det är med variation. Kan tolkarna och deras språk påverkas av att arbeta med bildtelefoni? Särskilt om tolkarna är nya på marknaden var en reflektion. Som svar på tal betonades det att det är otroligt “rikt” att jobba med bildtelefoni. För en tolk ute på fältet kan det vara svårt att få den mängden och variationen som

FOTO Marie Edholm

den tolk får som jobbar i bildtelefoni under en dag. Med hela Sverige som upptagningsområde färdas tolken kors och tvärs bara genom några snabba knapptryck och träffar hela skalan av tolkanvändare. Avslutningsvis verkade de flesta enas om att det finns både klara fördelar och nackdelar med att arbeta som tolk i bildtelefoni.

Ett sista ord

För att sammanfatta Camillas föredrag under årsmöteshelgen avslutar vi med hennes egen intresseväckande

inledning; “Det är nu det händer”. Det är nu och fortsättningsvis som vi lägger grunden för framtiden och utformar det yrke vi vill ha.

För den som är intresserad av att få veta mer i detalj om innehållet i Camillas föreläsning under årsmöteshelgen kommer detta att kunna läsas i en kommande konferensvolym.

Text: Johanna Alesmark

Bildtelefoniprojekt i Skåne

Tolkcentralen i Skåne har ett projekt där vi tittar på möjligheten att erbjuda tolk på distans. Detta gör vi för att öka tillgängligheten till tolk för våra tolkanvändare. Jag är projektledare och till min hjälp har jag en grupp med tolkkollegor och en grupp med teckenspråkiga tolkanvändare. Vi arbetar tillsammans för att hitta teknik som fungerar och för att se i vilka situationer det är lämpligt med tolk på distans. Det kan t ex röra sig om korta samtal eller när tolken av olika skäl inte har möjlighet att ta sig till tolkplatsen. Tolkanvändare har framfört att det ibland är det bra att få samma tolkar oavsett om tolken är på plats eller på distans då det i vissa fall gör att förkunskap hos tolken ger en bättre tolkning. Det kan även vara en lösning vid akuta uppdrag där vi kan erbjuda tolk på distans under tiden som en annan tolk är på väg till platsen. Vår tanke är att det ska

vara förbokade samtal och tolkanvändare har framfört att det i vissa situationer hade varit skönt att ha en bokad tid för att inte hamna i telefonkö hos bildtelefoni.net.

Vi testar nu ett webbaserat system som innebär att tolkanvändare loggar in via en länk på sin mobil, dator eller surfplatta. Det har i tester visat sig vara enkelt att använda, bra bild och ljud men det finns en del förbättringar kvar att göra innan det kan användas i skarpt läge. Det vi nu ska göra är att testa det tillsammans med vår grupp av teckenspråkiga tolkanvändare.

Text: Christel Holmén

Årsmötet

Efter en dag av intressanta föreläsningar blev det dags för själva årsmötet att äga rum. Ett knappt hundratal personer samlades åter, och efter mötets öppnande gratulerades 50-årsjubilarerna av Emelie Frost från SDR, Mattias Lundekvam från HRF, Carin Vesterlund och Nina Strand från FST samt Amanda Lindberg, ordförande FSDB.

Årsmötet flöt på som årsmöten tenderar att göra, men en fråga kring 2019 års verksamhetsplan väckte en del diskussion och då snarare kring hur förslaget till förändring skulle formuleras. Verksamhetsplanen godkändes med ett tillägg där man särskilt ska nämna att föreningen också verkar för att döva teckenspråkstolkars kompetens tillvaratas och att dessa frågor ska lyftas i olika sammanhang.

Föreningen har i dagsläget få döva teckenspråkstolkare som medlemmar, vilket kan antas delvis bero på att många av de döva teckenspråkstolkare som utbildats under de senaste årens två utbildningar inte har fått jobb i så stor utsträckning. En del har gått tillbaka till sina tidigare arbeten, och kanske därför inte motiveras att vara med i yrkesföreningen.

Föreningen hade 253 medlemmar vid årsskiftet, och målet enligt verksamhetsplanen 2019 är att öka till 400 medlemmar. Här lyftes ett förslag att alla medlemmar ska hjälpas åt med rekryteringen och se till att rekrytera en ny medlem var för att tillsammans nå det gemensamma målet och bli en ännu starkare yrkesförening.

Arbetet för den nya styrelsen kommer under jubileumsåret att fokusera på värdskapet för efsli i Malmö senare i år, samt ytterligare två fortbildningstillfällen förutom årsmöteskonferensen.

Nästa års årsmöte beslutades äga rum i Örebro den 14-15 mars. Datumet beslutades senareläggas jämfört med styrelsens förslag för att möjliggöra för fler att delta då årsmötet under tidigare år legat i anslutning till sportlovet.

Jag hoppas att vi ses då!

Text: Karin Hattne

FOTO Kristian Käresjö Nelson

”

Vad tar du med dig från konferenshelgen?

Leyla Thörling

Tolkcentralen Vänersborg

Det har varit fruktansvärt intressanta föreläsningar. Bland annat tyckte jag det var spännande att höra om tolkens roll (role space), att det är något vi gör och inte bara har. Jag tycker även det var intressant att höra om distans- och bildtelefonitolkning. Det ska bli spännande att följa den utvecklingen, att se vad som händer med tekniken i framtiden på det området.

Joakim Hagelin Adebay

Tolkforall, Stockholm

Anna-Lena Nilssons föreläsning om tolkyrkets historia genom tiderna tyckte jag var spännande. Hon tog upp att döva och tolkar behöver alliera sig med varandra. Jag tycker det är väldigt viktigt att hörande tolkar är en del av dövsamhället. Är de det så kan de kontinuerligt utveckla sina färdigheter. Också under tolkutbildningen räcker det inte att sitta i skolbänken från åtta till fem, utan språket behöver hela tiden utvecklas. Tolkarna måste satsa på den fronten, och gör de det, så har de mycket att vinna!

Jeanette Svanberg

Egenföretagare Min Tolk AB, Göteborg

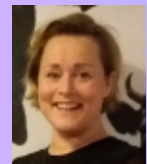
Jag har tänkt mycket på diskussionen om döva tolkar. Så det tyckte jag var mest aktuellt för mig under helgen. Vi alla måste försöka tala om att vi behöver döva tolkar på vissa uppdrag. Jag har själv jobbat med döva tolkar, och man känner skillnad. Det är häftigt faktiskt! Det är bra att ha med en döv tolk på många olika typer av uppdrag, inte bara på Migrationsverket som många kanske först och främst tänker. Det är kul för oss att jobba med döva tolkar. Det är som fortbildning, en ständig utveckling! Och så tyckte jag också det var intressant att prata om tillit och samarbete. Att det är det som är centralt, inte att vi tolkar ska ha ett perfekt språk.

MiaMaria Björkstrand

Tolk lärare på Västanviks folkhögskola

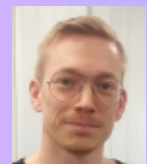
Jag tar med mig allt positivt och uppmuntrande snack från fredagen, men även alla andra föreläsningar. Ingenting är ju nytt egentligen, vi vet allt detta redan. Men vi gör mycket med reptilhjäran när vi bara jobbar på. Då är det bra att höra om allt det vi gör utifrån andras perspektiv. Det blir som en putt framåt, och den behöver vi då och då!

Linus Skogby

Tolkstuderande på Nordiska folkhögskolan

Kul att som tolkstuderant få vara med på STTF:s årsmöte. Och extra roligt att det var 50-årsjubileum! Det var spännande att se så många tolkar på samma ställe och se hur ett årsmöte går till. Mycket roligt också att representanter från olika intresseorganisationer var på plats. Samarbete är ju viktigt, inte bara i tolksituationer, utan även på organisationsnivå. Så det kändes väldigt positivt!

Insamlat av Silke Spangler

Tolkutbildningen genom åren

FOTO Marie Edholm

Inför STTF:s 50 årsjubileum fick vi i uppgift av föreningen och vår lärare att titta på hur tolkutbildningen sett ut under de 50 år som utbildningen funnits och på något sätt redovisa detta under jubileumshelgen.

Det finns en del nedskrivet om utbildningen genom åren, men det var många saker som vi inte hittade information kring och insåg att vi behövde intervjua tolkar. Vi kontaktade Karin Rönmark som var en av deltagarna på den första utbildningen 1969 för en intervju via videosamtal. Vi intervjuade också Stefan Larsson och Elisabeth Sträng. Elisabeth besökte oss på skolan och vi fick en trevlig dag tillsammans.

Vi vet att tolkar genom tiderna har mycket att berätta och vi hoppas att det arbete vi har påbörjat kommer att kompletteras av andra allteftersom. Det var roligt att stoppa näsan i historieböckerna och utforska vad som hänt under årens lopp. Vi kan

känna en stor respekt för utbildningen som vi går och den utveckling som gjorts. Det är många diskussioner som lett fram till de fina möjligheter vi har idag.

Hur tolkyrket kommer att se ut i framtiden är svårt att sja om, men klart är att utbildningen måste anpassa sig efter tolkarnas verklighet.

Hälsar Västanviks klass tolk 3

Fr v Rebecka, Therese, Emma-Lisa och Karolina
FOTO Mikael Andersson

Johanna Lundström

FOTO Mathilda Nyzell

Namn: Johanna Lundström

Yrke: Teckenspråks- och dövblindtolk

Jobbar sedan: 2013

Arbetsplats: Tolkforall

Det bästa med mitt jobb: Att jag kan stilla min kunskapsörst genom att regelbundet lära mig om nya saker.

Det sämsta med mitt jobb: Kvaliteten på Stockholms lokaltrafik.

Drömtolkuppdrag: Kommer inte på något specifikt, men en lindy hop-kurs eller något inom personlig utveckling vore/är roligt.

Utbildning jag skulle vilja ha i arbetet: Allt möjligt!

Då jag inte jobbar: Dansar jag lindy hop och umgås med vänner.

Jag blir glad av: Att dansa och när andra i min närhet mår bra.

Jag samlar på: Fina minnen.

Person jag beundrar: Min farmor.

Motto: Att alla, även jag, får vara precis som de är och att olikheter är något positivt.

Har du missat årsmöteshelgen eller längtar redan till nästa?

STTF:s årsmötes- och konferenshelg 2020 kommer att hållas i Örebro 14-15 mars! Vill du vara med i arbetsgruppen som ordnar med konferensen? Hör av dig till styrelsen, all hjälp är uppskattad!
kontakt@sttf.org

Role-space

Peter Llewellyn-Jones
Robert G. Lee

FOTO Kristian Kåresjö Nelson

De som besökte Nordic Seminar i Umeå förra året kanske såg Magnhild Rød Michaelsen föreläsa om sitt arbete med boken "Redefining the concept of the community interpreter: The concept of Role-space". Det var en mycket uppskattad programpunkt där Magnhild berättade om hur hon och några kollegor hade använt boken i sitt fortbildningsarbete. Under årets årsmöteshelg var Robert G. Lee och Peter Llewellyn-Jones, författarna till denna bok, på besök och berättade om bakgrunden till konceptet och även hur det kan användas praktiskt.

Peter pratade mycket om det gamla sättet att uppträda som tolk där fokus låg på neutralitet och en strävan att göra sig näst intill osynlig. Han gav ett extremt exempel där den hörande, som kanske aldrig använt tolk tidigare, satt så att hen inte kunde se tolken bakom sig. Skämtsamt beskrev Peter hur den hörande instruerades att bara se på den döve, som ju tittade på tolken, samtidigt som den hörande kunde höra smackande och känna vinden från tolkens tecknande. "Detta är inte

normalt!" konstaterade Peter, "människor kommunicerar inte så".

Tillsammans har Peter och Robert undersökt vad som händer i en vanlig konversation utan närvarande tolk. Konversationer mellan människor äger rum hela tiden och på något sätt fungerar de och har flyt. Sätter man in en tolk i sammanhanget upptäckte Peter och Robert att kommunikationen hämmas. I en tolksituation uteblir de små reaktionerna och signalerna samtalsdeltagarna emellan, en feedback som är en lika viktig del av konversation som orden. Vi kan i en konversation visa att vi håller med eller inte förstår genom dessa väldigt diskreta signaler. Utan dem så är det svårare att veta hur man ska hjälpa samtalspartnern att gå vidare. I en konversation där samtalsdeltagarna använder samma språk blir det därför lättare att *överlappa*. Att *överlappa* är att vara kreativ och mottaglig för feedback och att tillsammans bygga mening och förståelse. Om tolken stoppar någon av samtalsdeltagarna, och alltså tar stor plats, kan kreativiteten förstöras. Ett tips är att försöka smälta in och härma

konversationsstilen. Om tolken lyckas överlappa på samma sätt som de övriga i samtalet så kan hen passera obemärkt.

Avslutningsvis tog författarna upp några exempel på personer som använt deras modell i forskning eller i sitt praktiska arbete. De tipsade oss också om att ta fram ett gammalt dilemma som uppstått under ett uppdrag eller gammal forskning och titta på dessa igen med "Roll-space"-glasögonen på.

Det jag tog till mig var bland annat ambitionen om att smälta in även när jag avbryter. Istället för att stelt säga "Förlåt nu hörde inte tolken", kanske det lämpar sig bättre med ett vardagligt "vasaru?". På samma sätt när vi ber en döv deltagare att upprepa något så kan vi försöka att visa med kroppsspråk och andra signaler att vi inte riktigt hänger med istället för att bara vagt be personen att "upprepa".

Text: Petter Flemberg

En tolkelevs intryck av årsmötes- och jubileumshelgen

Det var helt otroligt att som tolkelev få möjligheten att vara med under STTF-konferensen och 50-årsjubileet! Mitt eget perspektiv kring yrket och utmaningen i att tolka expanderades i och med alla föreläsningarna och samtalen med de andra deltagarna. Att få se aktiva tolkar men också att själv avläsa under föreläsningarna var fantastiskt. Det var mycket skratt och blev således en tillåtande atmosfär bland alla. Jag fick även några aha-upplevelser (kopplat till min praktik). Alla som deltog under dessa dagar var medkännande med mig som icke "färdig" tolk (blir man någonsin färdig?). I olika situationer var ni med och diskuterade eller bjödin till samtal. Detta gjorde att det kändes som man redan fått kollegor fast jag ännu inte är inne i yrket rent professionellt.

Några bitar av föreläsningarna behöver man fördjupa sig i för att förstå på ett djupare plan. Ett exempel på detta är *Role-space*. Jag förstår teorin bakom det, men inte 100% hur det fungerar i praktiken (kanske beror det på att jag inte tolkat så mycket än). Ofta hänger ju teori och praktik ihop.

Det var stor variation av föreläsare, och att se och få träffa dessa ikoner var fantastiskt. För många som inte träffat någon döv/hörselskadad/person med dövblindhet innan tolkutbildningen, var ett återkommande ord väldigt viktigt: *tilliten* till tolken. Att vinna förtroende är en prioritet då

tryggheten i en situation kan vara avgörande i hur tolkningen uppfattas och hur samtalet flyter på. Anna-Lena Nilsson tog upp frågan: "Vad är en bra tolk?" Där finns det två eller flera olika aspekter beroende på vem som blir tillfrågad. Även allierad är ett viktigt begrepp då man gemensamt skapar och bygger för framtiden.

Det var lärorikt att delta på årsmötet, roligt med alla diskussioner under och efter mötet, och intressant att höra alla kommentarer och beslut som fattades.

Sist men inte minst var det dags för dövblindtolkning! Både Linda Eriksson och Anne-Maj Magnström var fantastiska föreläsare som ville göra oss medvetna om dövblindhet, att alla tolkanvändare är olika samt har olika behov och förväntningar inför och under en tolkning. De bad oss alla att sprida kunskapen om bl a socialhaptiska signaler och vad man som tolk kan tänka på då man samarbetar med en person som har dövblindhet. Jag fick med mig många tips, tack!

Maten och drycken var helt fantastisk och upplägget, som sagt, wow!

Tack för jag fick ta del av detta evenemang - väldigt lärorikt!

Text: Ammi Hysén, Nordiska folkhögskolan

FOTO Marie Edholm

Dubbeleven

Styrelsen för STTF inledde middagen med att presentera sig iförda tidstypiska plagg från de olika årtiondena mellan 1969-2019. Vi, hundratalet tolkar, satt vid olika bord. Bordet med Gun-Britt Engdal och Karin Rönnmark fick äran att först hämta mat från den dignande buffén eftersom de, för kvällen i rummet, representerade deltagare från den tidigaste tolkutbildningen 1969.

Jag hamnade vid ett bord med flera tolkar från Tolkforall. De berättade att deras arbetsgivare betalar medlemsavgiften till STTF varje år för sina anställda och bjöd alla sina tolkar att åka på STTFs årsmöte. Det var 11 av dem på plats och Vicktoria Brännvall från Huddinge satt vid min sida. Hon hade shoppat loss på Stadsmissionen inför denna fest med temat "Kom som du var, kom som du är eller kom som du vill vara". Hennes outfit var från 80-talet och bestod av en svart jumpsuit, mörklila kavaj "a la axelvadd" och ett

tjugotal tunna armband av metall och plast som hon fått en gång genom tidningen Frida. Ursprungligen kommer Vicktoria från Eskilstuna.

Runt vårt bord pratade vi om ny teknik som gör det möjligt för döva att få tal från röst i telefon maskinellt översatt till text och att det forskas på att få tankar översatta till tal. Det känns som science-fiction idag men vem vet om hundra år hur vår värld ser ut då? I tv-serien Månbas Alpha på 70-talet såg jag för första gången en typ av bildtelefon, vilket jag då inte trodde skulle kunna bli verklighet. Vi skojar och säger att: "App, app, app, det kanske kommer att finnas en Happ i framtiden, dvs en hjärn-app för kommunikation". Jag får lite filmtips och blir rekommenderad att se en serie som heter Bandersnatch om en person som lever med två olika medvetanden. En kille som får sin tjejs medvetande inopererat så att hon kan leva vidare i honom eftersom hon ligger i koma. Jag får också höra om en serie, Black

mirror, som bland annat handlar om social status där människorna betygsätter varandras beteenden, vilket kan leda till att folk kanske inte vill lära känna en person eftersom andra har givit denne dåligt betyg.

Efter maten ska vi bli bjudna på en överraskning. Vi samlas i ett stort rum. I väntan på det som ska hända är det flera av tolkarna som funderar över sina bidrag till Linda Erikssons tävling "Hitta på en socialhaptisk mening" för vilket man kan vinna fina priser. Anne-Maj Magnström låter mig känna på min rygg hur "fyllesnack" kan förmedlas. Sen sätter musiken igång och två dansare för oss tillbaka till 60-talet och genom sin dansstil och låtar som Born to be alive, In a world made of steel, That makes you larger than life och Shuffla tar de oss tillbaka till framtiden. Det blir nämligen vår tur. Tjejerna går igenom danssteg och får med sig i stort sett alla att följa deras moves. De ropar: "Handen på höften, fem sex sju ått". Vi skrattar och härmar så gott vi kan. Jag

msfesten

FOTO Alva Rosengren-Blom

känner mig fri att göra en egen tolkning eftersom jag är iklädd min mammas 70-tals mysoverall i plysch med utsvängda ben.

Efter den svettiga dansen blir det välförtjänt chokladdessert. Jag träffar Mio Parsmo och passar på att hälsa till hennes bror i Skåne. Han heter Agne Paulsson och har, utan att han vet om det, hjälpt mig i mina förberedelser inför flera tolkuppdrag. På YouTube har han lagt upp filmer om hur kroppen och våra organ fungerar. Han beskriver så väldigt bra och begripligt. Mio berättar att Agne nyss firat att han blivit miljonär. Det är nämligen över en miljon som tittat på hans filmer.

Mätt och med ett leende somnar jag efter en mycket lyckad jubileumsfest. Tack till STTF:s styrelse som ordnade ett så trevligt kalas!

Text: Brita Wideberg

Viktoria Brännvall och Brita Wideberg FOTO Kristian Käresjö Nelson

Dövblind- tolkning

och vilsna ballonger

Text Marie Edholm

FOTO Kristian Käresjö Nelson

Det är en något trött samling deltagare som kommer till föreläsningssalen på söndagsmorgonen. Framför scenen vilar ballonger i krispiga pastellfärger, ett spår efter föregående kvälls festlighet. Linda Eriksson mjukstartar med sitt behagliga språk om NKADB:s intressanta arbete. Anne-Maj Magnström tar sedan över stafettspinnen och föreläser om dövblindtolkning. Därefter tar Linda tillbaka ordet och berättar om socialhaptiska signaler. Helgen fick verkligen ett extra festligt avslut tack vare dessa två damer, fulla av överraskningar. Härliga karaktärer som bjöd på sig själva och sin gedigna expertis, kryddade tävlingsmoment, ett brottsligt inslag och slutligen, en rosa ballong som fick publiken på (knall)fall.

Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor

Innan Linda Eriksson kunde börja sin föreläsning behövde podiet förflyttas från den ena scenen till den andra där Linda stod. Vid förflyttningen höll en busig ballong på att klämmas och riskerade att explodera, något som säkert fick de allra flesta i lokalen att

dra efter andan. Ballongen upptäcktes i tid, kunde avlägsnas och publiken drog en suck av lättnad. Nu var definitivt alla på alerten.

Med vän hand leder Linda åhörarna genom historien tillbaka till när Ingrid Losenborg var första dövblindkonsulent under Röda Korsets och De Blindas Förening år 1967. Det var en uppsökande verksamhet med syfte att kartlägga var personer med dövblindhet fanns.

År 2002 gav Socialdepartementet statliga medel i syfte att grunda en nationell resurs kring dövblindfrågor, vilket året därefter blev verklighet. Från om med år 2003 har verksamheten funnits under Stiftelsen Mo Gärd.

Uppdraget sträcker sig över perioden 2017-2022 och består av fem färgglada block som utgör uppdraget. Ett urval av innehållet är kurser, konferenser, expertstöd, rådgivning samt sprida information, forskning, utveckling, brukarsamverkan med särskilt fokus på teknik och hjälpmedel.

En central del i den nationella resursen är att förmedla kunskap om dövblindhet till olika nivåer i samhället. Äldreboenden, LSS och taktila strategier är några aktuella frågor som Linda nämner i sin föreläsning. Besök gärna hemsidan, nkadb.se!

Dövblindtolkning med Anne-Maj Magnström

Anne-Maj antrar sedan scenen med en påtaglig energi och beslutsamhet. Hon utstrålar äventyrslystnad, allt från höghöjdsbanor och segling utforskas med samma brinnande entusiasm hon hyser för samspelet i dövblindtolkningen. Som dövblindtolk är det fördelaktigt att vara nyfiken, kunna läsa av situationer, ha förståelse och även ha ett stort lugn. Anne-Maj ställer frågan till publiken, "Varför måste tolken vara lugn?". Svaren hon får är bland annat för att skapa

*Jag använder inte
dövblindtolk,
jag samspekar med
mina dövblindtolkar*

FOTO Marie Edholm

förtroende och trygghet, eftersom stress smittar!

Plötsligt får Linda en uppmaning av Anne-Maj att gå ut och göra något brottligt. Något som Linda inte är sen med att nappa på. Tillsammans med Örebrotolken Ulrika Pettersson försvinner de från lokalen. Visst väcker det en viss fundering, men Anne-Maj behåller publiken i sitt grepp och fokuset riktas framåt mot scenen.

Varje individ och situation är unik och Anne-Maj betonar vikten av att det är ett nära samarbete mellan tolkarna och personen som har dövblindhet, alla utgör viktiga delar i ett fungerande samspel. Boken *Dövblindtolkning - ett studiematerial* skriven av Linda Eriksson och Karin Bäckgren refererar Anne-Maj ofta till, samt rekommenderar varmt.

Anne-Maj presenterar påhittiga förkortningar* som ger en fingervisning av vad som är viktigt och väl värt att komma ihåg när det gäller dövblindtolkning. Dessa har hon tillsammans med kollegan MiaMaria Björkstrand formulerat ihop. PAP är

*ANNE-MAJS FÖRKORTNINGAR

K för kontakt (skapa kontakt)
K för känsla (hur det är just här och nu)
K för kemi (hur vi skapar tillsammans)

P för placering
A för avstånd
P för paus

T för tydlighet
T för tempo
T för teckenspråk eller talspråk

dock Anne-Maj ensam hjärna bakom.

Efter en stund kom Linda tillbaka med tillhörigheter de hämtat från kapprummet, bland annat en jacka, sjal och vantar. Detta visade sig vara en utlottning av fyra exemplar av Dövblindtolkning - ett studiematerial. De som kände igen sina saker blev glada vinnare som fick äran att ta emot varsin bok. Det blev en trevlig avslutning på en spännande föreläsning!

Socialhaptiska signaler

Socialhaptiska signaler är inget nytt påfund och har flera användningsområden, som feedback och rumsbeskrivning. Det är inget språk eller tolkmetod utan ett komplement som sker parallellt med till exempel taktill tolkning. Budskapen som förmedlas via signalerna är alltid här och nu. Linda definierar det som att tecken tillhör teckenspråket, socialhaptiska signaler är inga tecken utan just signaler.

Linda uppmanar oss att lära oss några signaler, men framför allt att våga använda sig av socialhaptiska signaler! Våga kombinera och prova dig fram!

Under lördagen utlyste Linda en tävling - att enbart använda socialhaptiska signaler och få ihop ett budskap. På söndagen presenteras de lyckliga vinnarna genom att de får gå upp på scenen, visa sitt tävlingsbidrag på Lindas rygg och därmed erhålla ett litet pris.

De vinnande svaren lyder:

1. (På lördagskvällen) TOLKAR STÅ VÄNTA ÖVERRASKNING - Jeanette Olander
2. ("Vägbeskrivning") - FLIRT FLIRT KOMMA DU GÅ TRAPPA UPP GÅ RIKTNING RUM DÖRR KNACKA SITTA SITTA DRICKA RÖTT VIN SKÅL SKRATTA KRAM - Ida Fridell
3. (Rumsbeskrivning) RUM HÖRN KAFFE NÄSTA HÖRN GRUPP PRATA MITTEMOT TOALETT - Gunvor Svensson
4. (Ett tänkbart händelseförlopp) - En föreläsning är slut: APPLÅDERA ALLA RESA SIG ALLA GÅ MOT VÄNSTER ANNE-MAJ GÅ MOT VÄNSTER ANNE-MAJ HÄMTA KAFFE STOR KAKA ANNE-MAJ GÅ TILLBAKA SPILLA KAFFE SKRATTA HÄMTA KAFFE GÅ TILLBAKA SITTA - Miamaria Björkstrand

Avslutning

Konferencier Juli tackar och kallar fram Anne-Maj och Linda för att överlämna en liten gåva. Raskt går Linda upp på scenen tätt följt av Anne-Maj med ett bestämt kliv, om än lite svajigt. En tanke om att ett fall var på väg att ske ilar blixtnabbt genom undertecknads huvud. Tiden står still, en känsla av att faran är över och sedan en hög smäll... En fot tillhörande Anne-Maj har avsiktligt placerats på en rosa ballong. Ett jubileum kan ju inte äga rum utan dunder och brak, så säg?

Stort tack till Linda och Anne-Maj för att ni är ni!

Anne-Maj och Linda avslöjar vinnarna i tävlingen

FOTO Marie Edholm

Vill du förbättra döva tolkars yrkesvillkor?

På årsmötet i Göteborg beslutades att godkänna verksamhetsplanen för 2019 med ett tillägg:

"Föreningen ska jobba för att tillvarata döva tolkars kompetens."

För att lyckas med detta arbete behöver vi tillsätta en arbetsgrupp som driver denna fråga. Är du intresserad av att ingå i arbetsgruppen? Anmäl ditt intresse till styrelsen, kontakt@sttf.org

Verksamhetsplan 2019

Detta år fyller STTF 50 år! Föreningen kommer att fira detta på årsmötes- och konferenshelgen i Göteborg. I september kommer STTF att stå som värd för Efsli's årsmöte och utbildningskonferens i Malmö. Utöver dessa åtaganden kommer föreningen att erbjuda medlemmarna minst tre utbildningstillfällen. Föreningen ska arbeta för att tillvarata döva tolkars kompetens.

Representation

- STTF planerar att vara representerade på:
- Kammarkollegiet rådgivande nämnd.
 - Nordic Meeting, Köpenhamn.
 - Dövas dag

Utöver detta kommer STTF i möjligaste mån även att närvara vid de evenemang föreningen blir inbjuden till, samt försöka ta emot de studiebesök som föreningen blir tillfrågad om.

Intressepolitiskt arbete

- STTF planerar att:
- Agera bollplank till organisationer och intressenter i frågor som rör vår profession.

Samarbete

- STTF kommer fortsätta samarbeta med de organisationer vi har avsiktsförklaringar med: Sveriges Dövas Riksförbund, Förbundet Sveriges Dövblinda och Föreningen för Skriv- och TSS-tolkar.
- STTF kommer fortsätta samarbeta med Tolkledarna och andra närstående organisationer.
- STTF kommer fortsätta upprätthålla våra goda kontakter med våra nordiska kollegor.

Medlemmar

- Föreningen har som mål att:
- öka antalet medlemmar till 400 från de 253, som var medlemmar 31 dec 2018.
 - uppdatera sina medlemmar om nyheter inom tolktrycket, hemsida och sociala media.

Fortbildning

- STTF planerar att under året:
- arrangera minst tre utbildningar för vår yrkeskår. Den första av dessa utgörs av STTF:s årsmötes- och konferensdagar
 - att fortsätta att finansiera och uppmuntra till lokal fortbildning.

Årsmöte

- Styrelsen föreslår att nästa årsmötes- & konferenshelg hålls i Örebro den 15-16 februari, 2020.

Jubileumsåret 2019

- 2019 fyller STTF 50 år.
- 2019 står Sverige som värd för Efsli's årsmötes- och utbildningskonferens.

Tolktrycket

- Tolktrycket ska under 2019 utkomma med 4 nummer.

Hemsida

- En renovering och uppdatering av föreningens främsta informationskanal utåt, hemsidan, kommer att göras då den varit mycket svårskött och vid tillfällen legat nere. (Gjord i januari.)

Tolktryckets förslagslåda

FOTO Johanna Alesmark

Under årsmöteshelgen passade Tolktrycket på att fiska efter feedback kring tidningen och det arbete som ligger bakom. Redaktionen's pyssliga själar hade förberett den glammiga lådan som placerades utanför konferensrummet och som sedan hungrigt stod och väntade på att bli matad med post it-lappar.

Några exempel av vad som föll ned i lådan:

"Kul att tolktrycket finns - Heja er!"

"Jag önskar lite mer geografisk spridning på det som skrivs. Sverige är långt :)"

"Bra jobb ni gör! Fortsätt belysa det som händer i tolkkåren, på utbildningar och på arbetsplatser"

"Stort tack för det enormt fina jobb ni gör! Jag är stolt över vårt tidning!!!"

Redaktionen tackar varmt de personer som tog sig tid att skriva ihop några rader. De fina orden stärker och inspirerar till fortsatt arbete, och kritiken tas tacksamt emot!

Ni som inte hade möjlighet att närvara i Göteborg får mer än gärna skicka en kommentar digitalt till oss!

tolktrycket@sttf.org

Norska Tolkeforbundet kräver tolkkompetens hos största arbetsgivaren

I Norge är NAV* den i särklass största arbetsgivaren för teckenspråkstolkar. Under flera år har det rått en spänd stämning mellan å ena sidan myndigheten och å andra sidan tolkar, Tolkeforbundet och Norska Døveforbundet. Tolkeforbundet kräver nu att tolktjänsten i Norge skall ledas av personer med kompetens inom tolkområdet.

Kompetens inom tolkområdet

Helge Edland är vice ordförande i norska Tolkeforbundet och har i flera debattartiklar uttalat sig om Tolkeforbundets syn på NAV som organisatör av tolktjänster. Tolktjänsten i NAV organiseras under Hjelpemidler og tilrettelegging (hjälpmedel och anpassning) förkortat HoT.

-Det är bristen på tolkkompetens hos alla personer ovanför den närmsta chefen som är problemet, berättar Helge för Tolkrtrycket. I många fylken (regioner/landsting) är tolktjänsten samlokaliserad med hjälpmedelscentralerna och när övergripande beslut inom hjälpmedelsområdet och HoT tas sker det helt utan hänsyn till tolktjänstens särskilda ställning och behov. Ovanför det närmaste cheflaget finns det idag inga personer med kompetens inom

tolkområdet, och i vissa fall har inte ens de närmaste cheferna det. Tolktjänsten erbjuder en service till döva, hörselskadade och dövblinda under dygnets alla timmar i alla livets skeden, men man har inget eget resultatansvar eller en egen ledning på regional eller nationell nivå. Detta leder till bristande styrning av verksamheten, inte minst när det kommer till fortbildning och kompetensutveckling, menar Helge.

Hot och munkavle

I november förra året intensifierades konflikten efter att Tolkeforbundet aviserat sitt stöd för en demonstration arrangerad av samarbetspartnern Norges Døveforbund (NDF). Tolkeforbundet planerade att delta under parollen ”Tolkefaglig ledelse NÅ!”. När ledningen för NAV Tolketjenesten på Østlandet fick veta att tolkar tänkte delta i demonstrationen skickade en avdelningschef ut ett mejl till alla anställda dagen innan demonstrationen:

”Jeg er blitt bedt om å gjøre tolkene oppmerksom på at det å være ansatt i NAV, ikke er forenelig med å delta i en demonstrasjon mot arbeidsgiver.”

De anställda och Tolkeforbundet uppfattade mejlet som ett uppenbart

hot, vilket fick Tolkeforbundet att gå i svaromål genom debattartiklar i bland annat tidningen Dagsavisen*

Minskat arbetsgivaransvar

Ett annat problem, menar Tolkeforbundet, är det stora antalet løsarbeidere (ung. frilansare) i tolkkåren. Tolkeforbundet menar att staten, genom NAV, organiserat bort sitt arbetsgivaransvar genom att låta tolkverksamheten till största del vila på frilanstolkars arbete (se faktaruta), men utan att ta sitt ansvar som arbetsgivare. I flera debattartiklar i Dagsavisen menar Helge Edland att staten genom NAV organiserat sig bort från arbetsgivaransvar.

NAV har definierat frilansarna som selvstendige oppdragstakere, berättar Helge. Detta innebär att man undgår de förpliktelser som följer med ett arbetsgivaransvar för t ex timanställda. I Norge har nyligen en domstol dömt andra offentliga verksamheter att ge fast anställning till timanställda som jobbat en längre tid. Ett inte okänt fenomen för oss i Sverige.

Även om situationen för frilansare har blivit något bättre på sistone, anser Helge Edland och Tolkeforbundet att NAV fortfarande behandlar sina frilanstolkar styvmoderligt och att de inte får den lön de förtjänar. Dessutom drar sig frilanstolkar för att kritisera tolktjänsten av rädsla för att förlora avtal eller uppdrag. Det har även förekommit att frilanstolkar blivit svartlistade efter att ha varit öppet kritiska mot NAV, berättar Helge.

Text: Stefan Coster

Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

En ”supermyndighet” som motsvarar ungefär Sveriges försäkringskassa, arbetsförmedling och socialtjänst i en och samma myndighet.

*Ca 200 fast anställda tolkar i NAV och ca 500 frilansare. 2017 utfördes ca 60% av alla uppdrag av frilansare. I vissa fylken (regioner) uppåt 80%.

*För att läsa Tolkeforbundets debattartiklar gå in på dagsavisen.no/nyemeneringer/ och sök på ”tolkeforbundet”.

Ett förslag och en vädjan till Visions nätverk för teckenspråkstolkar

Ett förslag

Jag har under hösten intresserat mig för Visions nätverk för teckenspråkstolkar. Jag känner flera kollegor som sitter eller har suttit med i nätverket. När jag frågat vad nätverket jobbar med har jag fått ganska vaga svar. Jag har därför hört av mig till nätverkets ordförande och en av nätverkets nuvarande deltagare för att få veta mer. Jag har även läst minnesanteckningar från de senaste två årens nätverksmöten.

Det visade sig att nätverket gör en väldig massa saker. Man har haft en lång rad möten med myndighetsrepresentanter och satt sig in i flera för tolkyrket viktiga frågor. Man har också skrivit en ambitiös verksamhetsplan för åren 2018-2019 fullspäckad med bra punkter om skyddade yrkestitlar, bättre karriärmöjligheter och konsekvensanalyser kring upphandlingsförfarande.

Allt detta var nytt för mig. Jag är medlem i Vision och STTF sedan många år tillbaka och det var längesedan jag hörde något alls från nätverket. Den senaste informationen jag hittade i Tolktrycket var för ganska precis två år sedan i nummer 1-2017.

Kära kollegor i nätverket, berätta för STTF:s medlemmar vad ni gör och bjud in STTF:s medlemmar att komma med åsikter och förslag! Tolktrycket finns till för er närhelst ni vill nå ut med information. Låt oss samarbeta!

En vädjan

Jag skall inte hävda att jag vet hur ni jobbar, men efter att ha pratat med flera av nätverkets medlemmar de senaste åren har jag fått bilden av att ni jobbar brett med frågor som rör arbetsmiljö, upphandlingsvillkor och dylikt. Men om ni letar efter en konkret fråga som skulle vara till nytta får många teckenspråkstolkar så har jag en sådan i åtanke.

Min vädjan till er, om ni har tid och ork, är att ni tar en ny titt på villkoren för oss frilanstolkar. Jag vet från minnesanteckningarna att frågan varit uppe på era möten, men jag har inte hittat någon uppföljning eller något konkret arbete med frågan hittills. Skälet till att jag nu vädjar till er är att vi frilanstolkar behöver någon som står på vår sida. Jag vet att ni inte kan förhandla för oss eftersom frilanstolkar inte har någon motpart, men ni är ett av våra fackförbund och vi behöver er fackliga hjälp.

Idag arbetar teckenspråkstolkar ibland utan papper, under oklara villkor vad gäller försäkringar, under avtal där vi tvingas böta om vi avbokar uppdrag vi åtagit oss, där vi ibland inte får någon restidsersättning alls till uppdrag – ibland en begränsad restidsersättning, där vi förväntas utföra svåra uppdrag på universitetsnivå utan betald förberedelsestid eller förväntas läsa in hundratals sidor material och bli ersatta för en enda timme, där vi inte samordnas utifrån principen om rätt tolk på rätt plats utan istället förväntas svara på massutskick från uppdragsgivaren för att eventuellt få jobb utifrån principen "först till kvarn".

Min lite dystra uppräkningslista är varken hörsägen eller en sammanfattning av allt dåligt i hela Sverige sammanställt i en enda litan. Listan ovan har jag skrivit utifrån egen erfarenhet. Varje exempel har jag själv upplevt. Under 2018.

Mvh
Stefan Coster

500

Uppskattat antal medlemmar i **Finlands tolkförening SVT**. (Av ca 600 aktiva.)

268

Antal medlemmar i **norska Tolkforbundet**. (Av uppskattat 600 aktiva.)

242

Antal medlemmar i **Svenska STTF** (Av uppskattat 500-600 aktiva.)

200

Ungefärligt antal medlemmar i **danska tolkföreningen FTT** (av uppskattat 300 aktiva.)

23

Antal medlemmar i **isländska tolkföreningen HART** (av 26 utbildade.)

5

Antal aktiva tolkar på **Färöarna**. (Av 6 utbildade. Har ingen egen tolkförening.)

Minna Forsell: **Att arbeta med tolk**

- intressanta perspektiv på det komplexa tolkade samtalet

Att arbeta med tolk är en praxisorienterad bok som lyfter utmaningar och möjligheter med det tolkade samtalet. Den riktar sig i huvudsak till personer som i sin yrkesutövning använder tolk. Men den bjuder också på intressanta infallsvinklar för oss tolkar och en möjlighet till reflektion kring vårt yrke.

Minna Forsell är legitimerad psykolog och asylopsykolog med inriktning mot transkulturell och existentiell psykologi och är aktuell med en bok om transkulturell äldreomsorg. *Att arbeta med tolk* bygger på Forsells egna erfarenheter av att använda språktolkar som psykolog på en av Stockholms asylmottagningar, men även på samtal med andra yrkespersoner som använder tolk samt med tolkarna själva. Här ska direkt betonas att teckenspråkstolkar tyvärr inte ingår i bokens erfarenhetsbank.

Forsells huvudbudskap är att tolkar är ett naturligt inslag i dagens samhälle och därför bör alla som i sin yrkesutövning använder tolk bli duktiga på att samarbeta med dessa. För ytterst handlar det om att garantera ett rättssäkert och integrerande samhälle för alla, betonar hon.

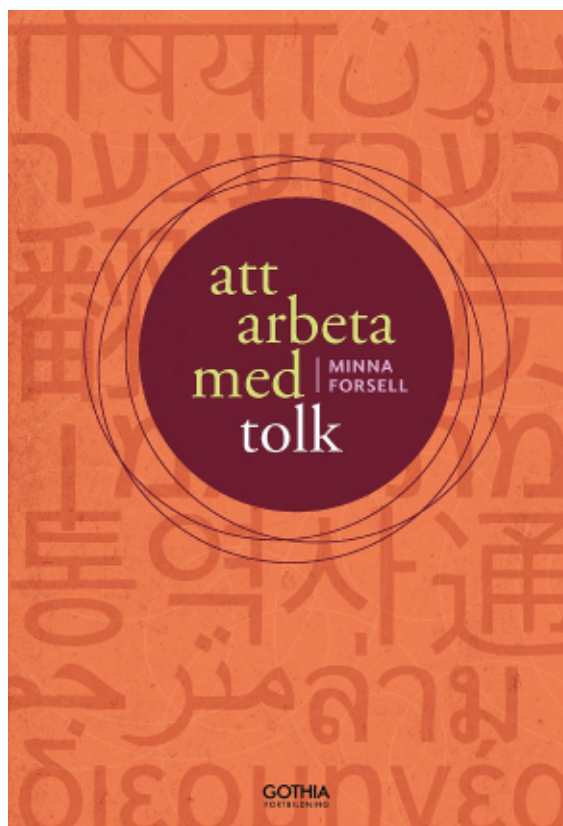
Målgruppen för boken är personer som i sin yrkesroll arbetar via tolk. Forsell gör tydligt att det är yrkesutövaren, dvs. psykologen, handläggaren, läkaren etc. som är begränsad i situationen och kallar denne därför "tolkanvändaren". Detta utgör i början av läsningen ett litet störningsmoment med tanke på hur begreppet används inom vår yrkeskår, men inbjuder samtidigt till reflektion över vems tolkar vi egentligen är. Vidare skriver Forsell om "tolkassisterat arbete" och tolken som "assisterande yrkesperson". Det handlar alltså om teamwork med yrkespersonen som teamledare.

I tre delar belyser *Att arbeta med tolk* olika aspekter av det tolkade samtalet och uppmantrar läsaren till reflektion. De mycket korta, praxisorienterade underkapitlen är lätta att ta till sig, illustreras med exempel och avslutas med reflektionsfrågor som "Vilket ansvar tillskriver jag tolken? Hur tänker jag mig tolkens roll i samtalet?". Knepig situationer samt praktiska tips och lösningsförslag presenteras.

I del ett som betitlas "Reflektioner kring samtalet" träder det tolkade samtalets komplexitet fram tydligt när Forsell beskriver att både yrkesutövare och tolk behöver förhålla sig till den respektive yrkesetikens olika dilemman. Det som krävs av tolken i form av reflektion, ödmjukhet inför uppgiften och kreativitet krävs i lika hög grad av

yrkesutövaren. Forsell menar att det tolkade samtalet är en helt egen, högspecialiserad samtalsgenre: "Det är inget man gör effektivt utan träning. Formen erbjuder motstånd. Dynamiken är komplicerad."

Bokens andra del "Praktisk tolkanvändning" innehåller främst praktiska tips och lösningsförslag utifrån olika utmaningar och problem som kan uppstå i det tolkade mötet. Här avhandlas vänskapsband mellan tolk och klient, professionsdiffusion (en förvirring kring vad som ingår i varandras yrkesroller), tolkens eventuellt överdrivna hjälpsamhet och andra oprofessionella beteenden och mycket mer än så. Forsell betonar även nödvändigheten att skala av sitt språk för att underlätta för samtliga deltagare. Vissa av de beskrivna svårigheterna är av mer universell karaktär, andra däremot uppfattar jag som mindre relevanta för just oss teckenspråkstolkar. Icke desto mindre bjuds det på - om än något skräckslagna - skratt under läsningen, som

Att arbeta med tolk
Minna Forsell
Gothia Forbildning AB, 2018
109 sid.

Minna forsell på STTF:s jubileumskonferens i Göteborg 2019
FOTO Marie Edholm

när en tolk i ett exempel under pågående gynekologundersökning plockar fram en kexchoklad.

I bokens sista del lämnar Forsell ordet till tolken som får beskriva olika svårigheter ur sin vardag. Det handlar om mer konkreta utmaningar som att folk pratar i mun på varandra, otydligt språkbruk eller att inte bli förberedd på att mötet kommer innehålla ett känslomässigt tungt besked. Men det handlar också om större frågor som skillnaderna i möteskultur eller att tolkar känner att de inte får tillräckligt mycket respekt och förtroende för sin yrkeskompetens.

En röd tråd som löper genom hela boken är att lösningen för sannolika svårigheter och förvirringar kan undvikas genom att innan, under och efter uppdraget vara tydlig med vad samtalet går ut på, vad tolkens roll är och och inte är, samt att vara lyhörd för och villig att göra justeringar i arbetssättet under pågående uppdrag. Ett kreativt samarbete mellan yrkesperson och tolk alltså som Minna Forsell fascinerar av och nyfiket skriver om. Öppenhet och utveckling är ledorden.

Boken är helt klart att rekommendera till den som i sitt yrke regelbundet använder tolk. Det är en koncis och praktiskt förankrad guidning genom den djungel och den osäkerhet det kan innebära att plötsligt behöva arbeta via en annan person, tolken. Det skulle nog underlätta en del för oss tolkar om fler hade reflekterat över sitt samarbete med tolk såsom Minna Forsell har gjort.

En uppenbar svaghet är att Forsell enbart har arbetat med och skriver om språktolkar. Därför känns många scenarion något irrelevanta för just vår kär. Språktolkar jobbar inte lika brett vad gäller uppdrag som vi teckenspråkstolkar gör, har ofta annorlunda arbetsvillkor och andra förutsättningar vad gäller utbildning. Det lär vara få teckenspråkstolkare som plockar fram en kexchoklad under en gynekologundersökning, hoppas jag i alla fall.

Men vad är behållningen för oss teckenspråkstolkare då? Det är framför allt de stora frågeställningarna om tolkens roller, om det dialogiska samarbetet alla parter emellan (som påminner mycket om synsättet i Cecilia Wadensjös Kontakt genom tolk som för övrigt utkommit i en andra upplaga 2018), om etiken och samtalet människor emellan i mer generella termer. Dessutom är det faktiskt nyttigt att dyka ner något i "de andras" perspektiv. Hur kan det kännas att vara ovan användare av tolk? Vilka svårigheter kan uppstå och hur kan vi samarbeta för att lösa dessa? Vad kan vi tolkar göra för att underlätta samarbetet med oss? Vad kan vi förvänta oss och kräva av de yrkespersoner som arbetar med oss? Allt detta är relevanta frågor att ställa och kan ge oss större ödmjukhet inför den komplicerade uppgiften vi ofta står inför tillsammans med andra. Det är också rätt skönt att få en bekräftelse på att det aldrig kan vara tolkens uppgift allena att se till att ett tolkat samtal flyter på optimalt. Forsell menar att det inte är rimligt att tänka så, utan att det snarare är yrkespersonens ansvar, som i samspel med den "assisterande" tolken ser till att det som ska göras blir gjort. I en tid då språktolkare ofta är hårt kritiserade uppmärksammar boken deras arbetsvillkor samt själva uppgiftens faktiska komplexitet med stor ödmjukhet. Och även om språk- och teckenspråkstolkars arbetsvardag inte helt låter sig likställas, finner jag ändå många gemensamma utmaningar och frågeställningar som är väl värda att tänkas på.

Text: Silke Spangler

Fler fortbildningstillfällen på större arbetsplatser

Tolktryckets undersökning om fortbildningsinsatser på landets tolkförmedlingar visar att fast anställda tolkar på större arbetsplatser har bättre chans till fortbildning än anställda på mindre arbetsplatser. Undersökningen visar inte på några större skillnader mellan privata och offentliga utförare, men oavsett driftsform så har frilanstolkar mycket små möjligheter till betald fortbildning.

Under hösten 2018 skickade Tolktrycket ut en enkät till 36 tolkförmedlingar runt om i Sverige. 16 av dessa var privata bolag och 20 offentliga tolkcentraler. 11 privata och 11 offentliga förmedlingar svarade vilket får betraktas som en någorlunda god svarsfrekvens. Däremot är enkätunderlaget som helhet väldigt litet, i och med att det endast handlar om fortbildningsinsatser under 2017, så man skall vara väldigt försiktig med att använda denna undersökning som stöd för tvärsäkra utsagor.

Vi skickade ut denna enkät för att få en någorlunda fingervisning om hur det ser ut med fortbildningsinsatser runt om i landet. I februari 2018 arrangerade STTF konferensen Nordic Seminar i Umeå där kontinuerlig fortbildning löpte som en tråd genom programmet. Anna-Lena Nilsson föreläste om hur olika system för continuing professional development (CPD) skulle kunna se ut i Norden och hela konferensen avslutades med en uppmaning till alla närvarande, såväl utbildningar och tolkcentraler som enskilda tolkar, att driva frågan vidare.

Av 22 svarande i Tolktryckets undersökning svarade 17 att de erbjudit sina tolkar någon form av fortbildning under 2017. Eftersom svaren angavs som fritext så varierade typen av fortbildningsinsatser stort. Spannet sträckte sig från två temadagar för alla fast anställda till 33 olika fortbildningsinsatser under året. 12 svarande uppgav att de anlätade frilansare och av dessa var det bara fem som erbjudit sina frilanstolkar någon som helst fortbildning.

Det som stack ut i undersökningen var hur antalet tolkar påverkade antalet fortbildningsinsatser

14 svarande beskrev hur de arbetade med planer för utbildningar. Vissa arbetsplatser hade en plan för hela personalgruppen medan några hade individuella planer för de anställda. Övriga åtta svarade antingen att man inte hade någon plan, eller att man valt att helt utgå från vilka fortbildningstillfällen som erbjuds runtom i Sverige.

Endast sex stycken av de 22 svarande uppgav att de hade budgeterade pengar specifikt för fortbildning. Detta är inte detsamma som att övriga arbetsgivare inte betalar för sina anställdas fortbildning. De flesta svarade att man beviljade medel från fall till fall, men inte utifrån några öronmärkta pengar. Ytterst få angav en siffra för sina utbildningsposter, men av de som gjorde det handlade det om 1000kr – 5000kr per tolk och år.

Fanns det då några skillnader mellan privata och offentliga arbetsgivare? Nja, det är väldigt svårt att svara tydligt på den frågan eftersom utbildningsinsatserna skiljer sig så mycket åt. Vissa arbetsplatser erbjöd t ex alla sina anställda heldagsutbildningar medan andra erbjöd enskilda

Enkäten genomfördes under hösten 2018 och gick ut till 36 mottagare. 22 svar inkom.

1. Är er arbetsplats en offentlig tolkcentral eller ett privat företag?
2. Ungefär hur många anställda respektive frilansande tolkar anlitar ni?
3. Hur många fortbildningstillfällen erbjöds era fastanställda under 2017?
4. Hur många fortbildningstillfällen erbjöds era frilansande tolkar under 2017?
5. Har ni en plan för fortbildning av era tolkar? (om ja, utveckla gärna)
6. Har ni en budget för fortbildning av era tolkar? (om ja, ungefär hur mycket är avsatt per tolk?)

medarbetare längre utbildningar. Men som en helhet fanns det i undersökningen inget stöd för att vare sig privata eller offentliga verksamheter skulle vara mer eller mindre generösa med fortbildning för sina anställda. Gemensamt var dock att man inte var särskilt generös med fortbildningserbjudanden till sina frilanstolkar, varken från den privata eller offentliga sektorn.

Det som stack ut i undersökningen var hur antalet tolkar påverkade antalet fortbildningsinsatser. Större arbetsplatser (här räknat som arbetsplatser med fler än 20 anställda) hade fler utbildningstillfällen för hela eller delar av personalgruppen. De arbetsplatser som hade färre än 10 anställda hade i genomsnitt färre fortbildningstillfällen för sina anställda, både på grupp och individnivå. Bland såväl stora som små arbetsplatser fanns det undantag från detta mönster. På grund av det lilla antalet svarande totalt så är det omöjligt att dra några egentliga slutsatser av de mönster som framträder.

En oroande siffra är dock att hela fem svarande uppgav att de inte

erbjudit sina tolkar någon som helst fortbildning under 2017. I frisvaren framgår det att flera av dessa låtit ansvaret och initiativet ligga hos de enskilda tolkarna och att dessa inte inkommit med några önskemål. En svarande ringar in ett annat problem, nämligen incitamenten till att vilja fortbilda sig.

”..det är svårt att motivera sig själv till fortbildning då det oftast innebär ett inkomstbortfall. Inga uppdragsgivare efterfrågar högre kompetens som skulle kräva fortbildning, undantaget engelska”.

Fortbildning är ett ämne som ofta dyker upp när tolkar träffas och samtalar. Under Nordic Seminar i Umeå var de flesta överens om att vi som kär har väldigt få fortbildningstillfällen och av dessa är flera enstaka punktinsatser snarare än etablerade återkommande fortbildningar. Många tolkar beskriver en frustration över bristen på fortbildningserbjudanden och detta är något som även arbetsgivare beskriver i sina enkätsvar.

Text: Stefan Coster

172

Auktoriserade tolkar i svenskt teckenspråk

7

Auktoriserade tolkar i svenskt teckenspråk med speciell kompetens som sjukvårdstolk

2

Auktoriserade tolkar i svenskt teckenspråk med speciell kompetens som rättstolk

FOTO Marie Edholm

Att förenas i text

I ett av höstens nummer riktades strålkastaren mot syntolkning och nu har turen kommit till skrivtolkning. Denna gång bjuds det på en text från Västra Götaland där en grupp tolkar utbildats till skrivtolkar. Detta kombineras med en intervju med Maria Laurin från skrivtolkutbildningen vid Södertörns folkhögskola. Avslutningsvis ges en ytterst lätt överblick över behovet att fler teckenspråk- och dövblindtolkar utbildar sig till skrivtolkar.

Övre raden från vänster: Anna Elving, Nina Strand, Malin Wennblom, Anita Korvela, Jennifer Palevik, Louise Modén, Lotta Wänerskår och Anna-Sara Regnander.
Stående från vänster: Ing-Mari Tovlin, Lovisa Bergendahl, Jennie Persson, Jenny Billström och Leonor Tapia.
Liggande: Linjeföreståndare Maria Laurin

Utbildningsatsning i Västra Götaland

Tolktrycket har varit i kontakt med Habilitering och hälsa Tolk i Västra Götaland och ställt frågor om deras satsning att utbilda en grupp på tio teckenspråks- och dövblindtolkar till skrivtolkar.

"Vi har haft en ökad efterfrågan på skrivtolkar under en tid. Därför satsar vi på att utbilda skrivtolkar för att möta framtidens behov.

Vi kan utföra nästan alla skrivtolksuppdrag vi får idag, men är medvetna om att det finns ytterligare uppdrag som inte kommit till

oss eftersom vi inte kunnat tillsätta tolkar i så stor utsträckning genom åren. Utbildningen ges på Södertörns folkhögskola. Tolkarna utbildas delvis under arbetstid, och delvis med självstudier som utförs på fritiden. Alla tolkar fick frågan om att gå utbildning som skrivtolk. Antalet som ville vidareutbilda sig motsvarade vårt behov av skrivtolkar. Därför gavs alla som önskade möjlighet att söka utbildningen på Södertörns folkhögskola."

300 nedslag per minut

Maria Laurin är linjeförstandare vid skrivtolkutbildningen som ges av Södertörns folkhögskola. Här berättar hon om yrkets historia och framfart.

Vad har du för yrkesbakgrund och hur länge har du utbildat skrivtolkar?

Jag läste C-språk - teckenspråk på gymnasiet och jobbade sedan som personlig assistent till en döv person i Boden. Jag ville bli teckenspråkstolk och sökte mig till Strömbäcks folkhögskola. Där fick jag möjligheten att testa vuxendövtolkning. Jag blev oerhört nyfiken på detta och valde istället att gå vuxendövtolklinjen, som skrivtolkutbildningen hette år 2000. Efter tre år var jag klar. Jag ville till Örebro för där kände jag att jag även hade en möjlighet att utveckla mitt teckenspråk. Efter 15 år i yrket, det vill säga 2018, var det dags att lämna över tangentbordet till nya generationer och istället ägna mig åt utbildningen till skrivtolk på heltid.

När startades den första skrivtolkutbildningen och hur många har examinerats?

Den första skrivtolkutbildningen startade -91/92 och bestod av några veckors utbildning. Tolkarna skrev på texttelefonen "Svarta Maja". Sen den dagen har utbildningen ständigt utvecklats i längd, innehåll, teknisk tolkutröstning, placering i landet och så vidare. I dag är utbildningen 1 år, heter skrivtolkutbildning och bedrivs på distans. Tidigare har man utbildat på tangentbordet Velotype men sedan 2011 är det Qwerty (vanligt tangentbord) som gäller. (2009 tog Södertörn över utbildningen, bytte namn från vuxendövtolklinje till skrivtolkutbildning. Det var då en ettårig kombinerad utbildning för undertextning och skrivtolkning och tangentbordet som användes var Veyboard/ Velotype men år 2011 delades disciplinerna och skrivtolkning blev en egen utbildning. Lika så undertextning. Qwerty-tangentbordet fortsatte att användas

Maria Laurin FOTO ?????

”
..sedan 2011 är det
Qwerty som gäller..

Det som förenar oss är att vi alla värnar det skrivna ordet och älskar att uttrycka oss i text

inom skrivtolkning). Fast utbildningen har funnits så länge så står den ständigt i utveckling – vilket är det som driver mig vidare.

Sen start har ca 270 tolkar examinerats och i dag finns cirka 130 stycken aktiva.

I begynnelsen var det bara vuxendöva personer (de som förlorat sin hörsel i vuxen ålder) som använde skrivtolk. Idag används metoden av vem som helst, dövblinda, barndomsdöva eller hörselskadade personer. Detta medför att skrivtolken behöver besitta bred kompetens för att kunna bemöta våra tolkanvändares behov.

Vilka är det som går skrivtolkutbildningen?

Som utbildningsanordnare eftersträvar vi mångfald bland våra elever. På senare tid har ansökningar från teckenspråks- och dövblindtolkar ökat, vilket är jätteroligt. Andra ”yrken” som söker sig till oss är författare, journalister, bibliotekarier, medicinsk sekreterare eller personer från mediabranschen. Det som förenar oss är att vi alla värnar det skrivna ordet och älskar att uttrycka oss i text.

Ser du någon skillnad på teckenspråkstolkar som går utbildningen jämfört med icke tolkar?

Väl antagen till skrivtolkutbildningen följer alla elever

samma kursplan. Det som jag kan se som en fördel hos en teckenspråkstolk är all förkunskap inom tolkning som finns med redan från dag ett. En annan fördel är teckenspråket som redan är bemästrat så där flyter kommunikationen med våra TSS- eller teckenspråkiga tolkanvändare, jämfört med en elev med annan yrkesbakgrund som måste lära sig det under utbildningens gång. En annan fördel som teckenspråks- och dövblindtolkar har är att yrkesetiska riktlinjer redan tillämpas. Men inom ramen för skrivtolkning uppstår andra komplexa situationer som inte är möjliga inom teckenspråkstolkning.

Är söktrycket stort till utbildningen? Har intresserat att utbilda sig till skrivtolk ökat eller minskat?

Skrivtolkning är ett yrke som växer. Bara inom Stockholms län ökar uppdragen med ca 20% per år. Enligt statistik från NYSAM så är det cirka 1 person av 1000 möjliga som använder skrivtolk. Skulle fler personer börja använda tjänsten så kan branschen växa hur mycket som helst. Vi har många sökanden men alla klarar inte våra antagningsprov.

Vad krävs för att bli antagen till utbildningen?

För att du ska bli antagen krävs mycket goda förkunskaper i svenska, vilket vi testar. Du ska också kunna skriva med minst 300 nedslag per minut och samtidigt ha en hög precision på tangenterna. Den sökande ska även ”tycka om” teknik. I en personlig intervju får vi en övergripande bild av den sökande och gör sedan en helhetsbedömning om hen kommer klara av att bli skrivtolk.

Vad kan en dag på utbildningen innebära?

En dag på utbildningen består av realia, praktiska övningar och reflektioner. Varje träff innehåller tolkövningar med olika svårighetsgrad och jag försöker efter bästa förmåga anpassa övningarna.

Övrigt? Kuriosa?

MARIA TIPSAR

Vill du bli snabb på att skriva kan du träna upp dig på maskinskrivning.

Det finns många gratis hemsidor som erbjuder det. Bäst tycker jag är:

www.elevspel.se/amnen/dator-media/tangentbordstraning.html

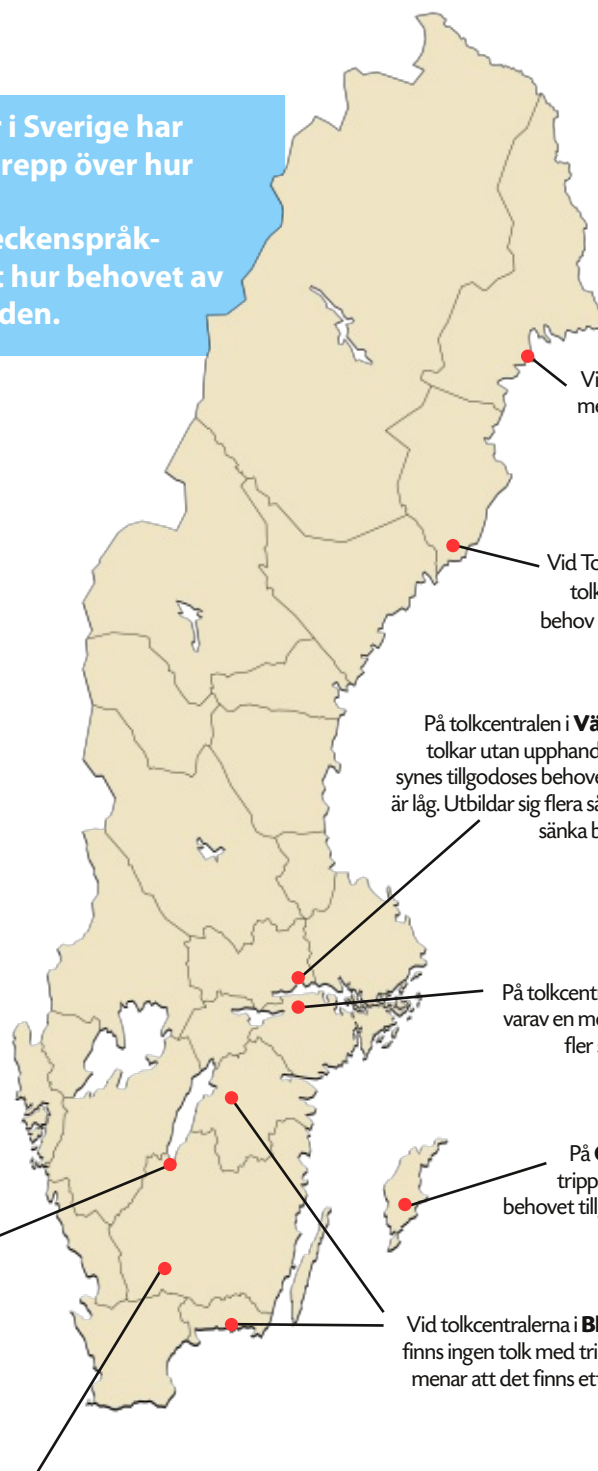
UTBILDNINGENS INNEHÅLL

Utbildningen är organiserad i två områden, tolkning samt språk och realia som kan integreras. I utbildningen ingår även upp till sex veckors auskultation och/eller arbetsplatsförlagd utbildning (praktik) med placering på olika orter i Sverige. Tolkning: tolknings- och översättningsteori, tolkningsprocess, tolkningstekniker och tolketik samt övningar i att behärska teknisk utrustning/tangentbord avsedda för skrivtolkning. Språk och realia: stilistik, textanalys, redigering, ordkunskap, terminologi inom sjuk- och hälsovård, vardagsjuridik, socialväsendet samt introduktion till svenska teckenspråket och övningar i TSS. Kunskap om syn och hörsel samt utvecklingen av tillgänglighet i samhället för döva och hörselskadade ingår också. Auskultation/praktik: syftar till att ge den studerande möjligheter att sätta sig in i tolkens yrkesutövande och utveckla tolkningsfärdigheter under handledning.

ur Vägledande utbildningsplan för utbildning till skrivtolk vid Södertörns folkhögskola.

Hur många tripplar finns det i tolk-Sverige?

En handfull tolkcentraler i Sverige har kontaktats i syfte att få grepp över hur många tolkar som har trippelkompetens, dvs teckenspråk-dövspråk- och skriv, samt hur behovet av skrivtolkar ser ut i framtiden.

Vid tolkcentralen i **Luleå** finns inga anställda tolkar med trippelkompetens och har 4 skrivtolkar. De ser ett behov av skrivtolkar och det vore bra om fler kan utbildas sig.

Vid Tolkcentralen i **Umeå** finns i dagsläget ingen tolk med trippelkompetens, men det finns ett behov av både teckenspråks-/dövspråk- och skrivtolkar.

På tolkcentralen i **Västerås** finns inga anställda tolkar utan upphandlade tolkbolag används. Till synes tillgodoses behovet av skrivtolkar och bristen är låg. Utbildar sig flera så ökar möjligheten dock att sänka bristen ytterligare.

På tolkcentralen i **Eskilstuna** finns två skrivtolkar varav en med trippelkompetens. Periodvis behövs fler skrivtolkar och då köps tjänsten in från upphandlade bolag.

På **Gotland** finns ingen anställd tolk med trippelkompetens. Som det ser ut just nu är behovet tillgodosett på skrivtolkssidan med totalt tre skrivtolkar, varav en timanställd.

Tolkcentralen Region **Jönköpings län** har en tolk med trippelkompetens och ytterligare en under utbildning till skrivtolk. Just nu är det god täckning i länet men generellt sett över landet behövs fler skrivtolkar.

Vid tolkcentralerna i **Blekinge** och **Östergötland** finns ingen tolk med trippelkompetens anställd men menar att det finns ett ökat behov och att det vore bra att fler utbildar sig.

Växjö TC Kronoberg har tre anställda tolkar, varav en med trippelkompetens, en teckenspråkstolk och en skrivtolk. I dagsläget finns inget behov av förstärkning på skrivtolkssidan.

Skrivtolkning en deltagares tankar

Tolksverige har numera fått ett antal nya skrivtolkar. Vissa av oss har sedan tidigare jobbat som teckenspråkstolkar och valt att utbilda oss även till skrivtolkar. Vad är då fördelarna med detta? Hur har det hjälpt oss under vår utbildning? Vad har varit fördelar och har det funnits några nackdelar?

Utbildningen

Upplägget ser lite olika ut beroende på grupp. Vår skrivtolkutbildning var på distans och var förlagd på Södertörn folkhögskola som ligger på Liljeholmen i Stockholm. Utbildningen var på 100% och sträckte sig över två terminer.

Antagningskraven för att komma in på utbildningen bestod av fyra olika test; ett ordförståelsetest, förmågan att kondensera en text och hitta kärnan, "personlig lämplighet" och ett hastighetstest där vi skulle klara 300 nedslag/minut.

I just vår grupp var vi många från Västra Götaland vilket innebar att hälften av klassen hade träffar i Göteborg och andra hälften på Södertörn.

De som var teckenspråkstolkar sedan tidigare hade träffar två dagar varannan vecka och övriga deltagare hade en extra dag per tillfälle för att lära sig TSS (Tecken som stöd).

De dagar vi inte hade träffar förväntades vi skriva på egen hand. En gång i veckan hade vi avstämning där vi skickade in ett hastighetstest för att läraren skulle kunna se hur vi låg till och om vi klarade de personliga veckomålen.

Utbildningen bestod av tolketik, TSS, sex veckor praktik, hur man använder olika typer av skrivtolkningsprogram, hastighetsträning och olika typer av tolktekniker med mera.

Eftersom vi alla hade olika förutsättningar till exempel fingersättning och hastighet från början, blev utbildningen ganska individanpassad med fokus på vad var och en behövde utveckla.

Examensprovet bestod av tre delar. En etikuppsats och två rollspel som föreställde riktiga tolkuppdrag. Det ena var en föreläsning och det andra ett läkarbesök med väntrumssituation.

Under dessa rollspel bedömdes bland annat tolkens agerande och hastighet (500 nedslag/minut).

Skolan hade även kontakt med de tolkar som handledde oss under våra praktikperioder för att få en bild av hur vi fungerade på fältet.

Hur var utbildningen?

Enligt mig själv och de kollegor jag frågat har utbildningen upplevts mycket strukturerad och välplanerad. Vår lärare var väldigt peppande och engagerad. Hon har varit väldigt bra på att se varje individ och det var och en behövde stöttning i.

”

Det svåraste med utbildningen för många av oss var att jobba heltid samtidigt som vi studerade. Utbildningen krävde väldigt mycket tid. Vi kände stress över att inte hinna komma upp i hastighet för att klara examensprovet.

Hade du användning av tidigare tolkkunskaper?

Helt klart! Det var många delar i utbildningen som vi redan lärt oss under vår tidigare tolkutbildning och även praktiserat i vårt arbete. Det blev en trygghet i allt det nya, man kunde lita på sina erfarenheter kring hur en tolk ska agera på ett etiskt och professionellt sätt i mötet med tolkanvändare. Detta gjorde att vi kunde fokusera mer på själva skrivandet och att lära oss fingersättning och öka vår hastighet.

Vad var svårast med utbildningen?

Det svåraste med utbildningen för många av oss var att jobba heltid samtidigt som vi studerade. Utbildningen krävde väldigt mycket tid. Vi kände stress över att inte hinna komma upp i hastighet för att klara examensprovet.

Vad var roligast med utbildningen?

Det roligaste med utbildningen var att få lära sig något nytt, få en till kompetens och få träffa en ny tolkanvändargrupp. Att få ytterligare variation i vårt redan så varierande yrke.

Det var även givande att få diskutera tolkyrket! Vad gör vi idag som teckenspråkstolkar? Vad är skillnaden mellan skrivtolkar och teckenspråkstolkar? Hur ska vi agera i olika etiskt svåra situationer?

Det var även roligt att utveckla sina kunskaper inom teknik och att lära sig hur man använder förkortningar. Det blev nästan som att lära sig ett helt nytt språk!

Text: En av kursdeltagarna

Dygnsersättning

Lägre arvode till tolkar och "tolkbrist" för tolkanvändarna?

Text: Alva Rosengren-Blom och Silke Spangler

Tolktrycket har fått kännedom om att vissa tolkcentraler använder sig av så kallad dygnsersättning istället för timarvode vid tolkuppdrag som sträcker sig över flera dagar i rad eller en helg. Tolkar vi varit i kontakt med säger att de då erbjuds en lägre ersättning än om de hade fått betalt per timme, och upplever att tolkar i större utsträckning tackar nej till uppdrag vilket i sin tur kan leda till tolkbrist för tolkanvändare.

Tolktrycket har kontaktat de stora tolkcentralerna i Stockholm, Örebro, Skåne och Västra Götaland och frågat om de tillämpar dygnsersättning. Vi har även ställt frågan huruvida tolkcentralerna har lagt märke till ifall tolkar ofta tackat nej till uppdrag med dygnsersättning. Svar har inkommit från Skåne och Stockholm.

Veronika Larsson, enhetschef på tolkcentralen Region Skåne, uppger följande:

“Vi använder oss inte av dygnsersättning. Vi har ett arvode på vardagar, kvällar och helger. Vi har ett timarvode. Anledningen till att vi har timarvode är för att tolkanvändarna inte ska drabbas.”

Michel Dominick, handläggare på tolkcentralen i Stockholm läns landsting, meddelar att man där använder sig av dygnsersättning, men att de inte märkt av att det skulle vara problem att ordna tolk till dessa typer av uppdrag. Dygnsersättning utgår för uppdraget då tolktiden, exklusive rast, är 10 timmar och uppåt. För tolktid mindre än 10 timmar utgår ersättning per timme.

Michel Dominick berättar via mejl att följande gäller i Stockholm sedan avtalsstart 1/11-15:

“1. Om det i det bokade uppdraget, finns minst ett 24-timmars intervall som innehåller minst 10 timmar tolkning, efter ett rastavdrag - 30 min, tillämpas dygnsersättning.

Från den ersättningsgrundande starttiden på den första tidsperioden i bokningen, ersätts så många 24-timmars-intervaller som krävs för att täcka tiden fram till den sista ersättningsgrundande tidsperiodens sluttid. Om det från start-tiden på det sista 24 timmars intervallet enligt ovan, är mindre än 10 timmar till den ersättningsgrundande sluttiden på den sista tidsperioden, ersätts inte det sista 24 timmars intervallet med dygnspris utan ersätts per timme.

2. Ett uppdrag med uppdragstid som börjar 8.00 slutar 23.00, kommer TC att ersätta som dygnsuppdrag.

319

Antal medlemmar i STTF, den enda yrksföreningen för teckenspråkstolkar i Sverige

539

Antal medlemmar i MSOK (Mullsjö skid- och orienteringsklubb), en av flera idrottsföreningar i Mullsjö

Exempel på uträkning helgkonferens, med programtid enligt nedan:

Fredag 14:00-23:00

Lördag 8:30-21:00

Söndag 10:00-16:00

Inom bokningsexemplet ovan finns flera 24-timmarsintervall som innehåller minst 10 timmars tolkning, efter rastavdrag- 30 min (t.ex. Fre 14:00 – Lör 14:00).

Två 24-timmarsintervall ersätts med dygnspris, avseende Fre 14.00 – Lör 14.00 samt Lör 14.00 – Sön 14.00. Från Sön 14.00 till Sön 16:00 är det mindre än 10 timmar, därför ersätts den tiden med timersättning.

Slutsumman blir 2 st. dygnsersättningar, samt 2 timmars helgersättning per tolk.”

Tolktrycket har i denna text börjat undersöka fenomenet dygnsersättning. Vi har vänt oss till tolkar, tolkcentraler samt tolkanvändare för att belysa frågan. I detta nummer har två tolkcentraler uttalat sig. I kommande nummer får vi veta mer om hur tolkar själva ser på saken, samt tolkanvändares perspektiv.

Är det här något du som läsare känner igen? Hör av dig till oss på tolktrycket@sttf.org

Tolkkropppen

Huvud, axlar, knä och tå

Text: Marie Edholm och Johanna Alesmark

Örat: Visste du att det finns tre hörselben i mellanörat; hammaren, städet och stigbygeln?

Pannan: Du har väl inte missat utbildningen *Tolkning inom psykiatri*?

Näsan: Ha skinn på näsan och tro på dig själv!

Ögat: Mobiltelefonen är ofta till stor hjälp, men kom ihåg att ibland lyfta blicken.

Kinden: Passa på att gå ut i solen och fylla på med d-vitamin! D-vitamin är viktigt för att reglera kalkbalansen i tänder och skelett.

Munnen: Ett leende sker i ett ögonblick, men minnet av det kan finnas kvar en livstid. - *Greta Garbo*

Kroppen är vårt redskap, en oundgänglighet i yrket som teckenspråks- och dövblindtolk. Om olyckan är framme och ett finger vrickas kan det innebära sjukskrivning. Är rösten hes blir en stor del av jobbet mer kämpigt. Tolktrycket kommer i årets fyra nummer gå igenom tolkens huvud, axlar, knä och tå. Intentionen är att uppmärksamma vårt egna värde och ge tips på hur vi ska orka länge inom vårt yrke.

ILLUSTRATION Michael Thudin

Huvud

Vi börjar från toppen och först ut är då huvudet. Vi har tagit kontakt med Maria Johansson Josephsson som har flera strängar på sin lyra, däribland röstlärare. Hon delar med sig av tips på hur du värmer upp rösten inför uppdrag, men betonar också vikten av att ta hand om sin röst.

Berätta om dig själv, Maria!

Jag är utbildad till sängpedagog vid Musikhögskolan på Örebro Universitet samt till logonom (röst- och talpedagog) vid institutet SMI -Stockholm. Jag turnerar med olika föreställningar och konsertprogram i mestadels Sverige men även utomlands. Jag undervisar också kontinuerligt i röst- och talträning på Fellingsbro folkhögskolas teckenspråks- och dövblindtolkutbildning.

Vad har du för erfarenhet av röstarbete hos tolkar?

Jag undervisar som sagt på Fellingsbro folkhögskola sedan en lång tid tillbaka. Jag inledde min undervisning, fast i mindre skala, på skolan redan för 15 år sedan. Studenterna möter mig fyra gånger per år under sina 4 år som studenter, vilket innebär att vi jobbar med röstträning kontinuerligt under utbildningen som ett verktyg inför taltolkning. Jag har även varit inkopplat på olika typer av fortbildning under dessa 15 år både på tolkcentralen i Örebro och hos NerikeTolkarna samt via folkhögskolans fortbildande kursverksamhet.

Hur viktigt är det att ta hand om sin röst? Vad behöver man tänka på för att den ska hålla och må bra?

Rösten som verktyg för en tolk ser jag som central, rösten behöver vara flexibel och vältränad för att kunna utföra olika typer av kommunikation, stämmingsläge, tonfall och gestaltning i övrigt.

Att lära sig "jogga och gympa" sina röstmuskler är en god sak för att hålla över tid, den mjuka vardagliga träningen lägger grunden för att kunna använda rösten även under pressade situationer eller i extremlägen som ex. bullriga miljöer.

Har du tips på hur man kan värma upp rösten inför ett tolkuppsdrag?

Jag kan förorda många olika sätt att värma upp sin röst på, men det viktigaste är att man gör det till en del av sitt yrkesuppdrag. Röstträning fungerar som all annan muskelträning; kontinuitet är det som ger resultat.

MARIA JOHANSSON JOSEPHSSON
 Bor: Stockholm
 Yrke: Sångerska, skådespelerska och röstlärare inom sång och tal

Träningen som görs de dagar man känner sig i form ger resultat och höjer förmågan de dagar man är i sämre form. De delar som behöver vara med i den dagliga röstträningrutinen är viss uppvärmning av andningsmuskulaturens väsentliga delar- såsom bröstorg och bukmuskulatur.

Andningsövningar

Tonande övningar med inriktning på flöde, fonation, artikulation, resonans och placering. Samt även viss uppvärmning av registerbredd och klangfärg.

Har du upptäckt några vanliga "röstfallor" hos tolkar?

Under åren har jag ofta stött på den typ av problematik som uppstår när man ofta jobbar med rösten i svagt läge men utan att bibehålla arbetet med luftflödet med hjälp av en bra andningsteknik. Att under en lång tid arbeta och prestera men med svag röststyrka i en intimare miljö och atmosfär är väldigt arbetsamt för andningsmuskulatur och röstorganet vilket kan vara svårt att tro. Men om man tränar sig i hållning och andning så kan det bli avsevärt enklare. Det vanligaste problemet i denna typ av röstbehandling är dock att taltolken inte alls använder sig av en hållbar andningsteknik, utan låter andningen skötas av den övre lungdelen, detta fungerar i lågmälda mer privata sammanhang men är väldigt negativt i professionella sammanhang där tydlighet och uthållighet är av vikt. Kapaciteten för röstlig gestaltning blir också väldigt lidande. I skarpa lägen med svårare uppgifter eller uppdrag där det krävs styrka återkommer samma problematik då det gäller att ha kontroll på andningsmuskulaturen så den ger rätt stöd automatiskt. Högt tryck när det behövs och så stor avspänning som möjligt när det behövs. Flexibilitet med andra ord och god kunskap i hur röstens muskulatur blir avspänd mellan anspänningarna.

Tack Maria för att du ville dela med dig av röstens många sidor till oss tolkar!

Let's have a fika – culture in a cup!

Interpreting in, between and about cultures

Efsli 2019

Malmö 7-8 september